

Analiza performanței modelului de limbaj ChatGPT în aplicarea normelor ortografice, morfologice și de punctuație ale limbii române

Anamaria-Bianca Tonț*

DOI 10.62591/jhss.1.17.2026.art.10

Analysis of ChatGPT's Performance in Applying Orthographic, Morphological, and Punctuation Norms of the Romanian Language

Abstract:

This study aims to analyze the way in which ChatGPT, an artificial intelligence-based system, applies the norms of the Romanian language in the process of text correction. The research seeks to determine the extent to which the corrections generated by this system comply with the orthographic, morphological, and punctuation norms established by *Gramatica limbii române / The Grammar of the Romanian Language* (2005), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române / The Orthographic, Orthoepic, and Morphological Dictionary of the Romanian Language* (2021), and *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație / Orthographic, Orthoepic, Morphological, and Punctuation Guide Book* (2024).

The analysis is based on a corpus of sentences containing deviations from the standard language, for which ChatGPT provides, according to the prompt designed by the authors, both the corrected version and explanations regarding the applied grammatical rules. The evaluation focuses on the formal accuracy of the corrections as well as on the validity of the linguistic justifications. The main objective is to determine the degree of conformity of the generated responses with academic norms and to identify the system's limitations in interpreting and explaining grammatical phenomena.

Keywords: artificial intelligence, ChatGPT, Romanian language, normative grammar, comparative analysis

1. Introducere

În ultimele decenii, integrarea *inteligenței artificiale* (IA)¹ în domeniul lingvisticii a devenit un subiect de interes major datorită

---

* Lecturer PhD, University of Oradea, teusdea_bianca92@yahoo.com

¹ Inteligența artificială este definită ca „un domeniu al științei calculatoarelor (informaticii) preocupat de construirea de computere și mașini care pot raționa, învăța și acționa într-un astfel de mod care ar necesita în mod normal inteligența umană sau care implică date a căror cantitate (mărime) depășește capacitățile de analiză a oamenilor. IA este o tehnologie care permite computerelor și mașinilor să simuleze învățarea umană,

capacității sistemelor de procesare a limbajului natural de a genera, analiza și corecta texte în diverse limbi. Printre aceste sisteme, ChatGPT, dezvoltat de OpenAI, s-a remarcat prin abilitatea de a produce răspunsuri coerente și de a interacționa fluent în contexte conversaționale complexe. În plan internațional, numeroase studii recente au abordat performanța ChatGPT ca instrument de corectare gramaticală, evaluând atât acuratețea formală a corecturilor, cât și valoarea didactică a feedbackului generat. Dintre acestea, amintim următoarele trei studii:

- Studiul realizat de **Wu et al.** (2023), „ChatGPT or Grammarly? Evaluating ChatGPT on Grammatical Error Correction Benchmark”, propune o evaluare comparativă între ChatGPT, sistemul comercial Grammarly și modelul neuronal GECToR, utilizând corpusurile *CoNLL-2014* și *JFLEG*. Cercetarea demonstrează că, din perspectiva indicatorilor automați (F_{0.5} și GLEU), ChatGPT obține rezultate inferioare modelelor specializate, în special la nivelul propozițiilor lungi și al textelor cu erori multiple. Totuși, analiza calitativă relevă faptul că modelul adoptă o strategie distinctă de corectare, bazată nu doar pe substituția locală, ci pe reformularea globală a frazei, care presupune schimbarea expresiei de suprafață sau a structurii sintactice, menținând totodată corectitudinea gramaticală. Evaluarea umană realizată de Wu et al. evidențiază că modelul generează mai puține cazuri de „under-correction” (sub-corectare) și „mis-correction” (corectare greșită), însă acesta tinde să efectueze mai multe „over-correction” (supra-corectări), modificând expresii corecte din dorința de a reformula textul. Autorii sugerează că „ChatGPT are potențialul de a deveni un instrument valoros pentru corectarea erorilor gramaticale”² (Wu et al., 2023: 5).

- **Schmidt-Fajlik**, în studiul „ChatGPT as a Grammar Checker for Japanese English Language Learners: A Comparison with Grammarly and ProWritingAid” din 2023, explorează utilizarea ChatGPT ca instrument de corectare gramaticală în învățarea limbii engleze de către studenți japonezi. Conform autorului, „ChatGPT oferă cea mai utilă și mai eficientă soluție generală în sprijinirea cursanților japonezi de limba engleză în corectarea gramaticii”³ (Schmidt-Fajlik, 2023: 105). Datele obținute prin chestionarea studenților arată că 95,65 % dintre participanți au considerat că ChatGPT i-a ajutat să-și corecteze textele scrise, ceea ce confirmă valoarea sa practică în mediul academic. Autorul precizează că „deși ChatGPT nu este conceput ca un software de

---

înțelegerea și rezolvarea problemelor, luarea deciziilor, creativitatea și autonomia” (Adăscăliței, 2025: 21).

² *ChatGPT has the potential to be a valuable tool for GEC.*

³ *ChatGPT provides the most helpful and best overall solution in helping Japanese English Language Learners (ELLs) with their grammar.*

verificare gramaticală, funcționalitatea sa permite totuși utilizarea lui în acest scop”⁴ (Schmidt-Fajlik, 2023: 108), având beneficii reale pentru procesul de redactare asistată și pentru învățarea autonomă.

- Într-o perspectivă complementară, în studiul „The Investigation Related to Application of ChatGPT in Language Teaching” (2024), Li analizează rolul ChatGPT în procesul de predare a limbii chineze ca limbă străină, inclusiv în corectarea greșelilor gramaticale. Autorul notează despre un grup de cercetători care a introdus în ChatGPT propoziții cu erori gramaticale produse de cursanți, solicitând corectarea acestora. Rezultatele au fost surprinzătoare: „ChatGPT a generat corecturi comparabile cu cele realizate de profesori experimentați de limbă chineză, în șapte scenarii diferite de învățare”⁵ (Li, 2024 : 296). Li subliniază că această performanță nu înseamnă că modelul poate înlocui complet profesorii umani. Deși a corectat cu acuratețe numeroase enunțuri, ChatGPT a oferit uneori formulări prea autentice, prea naturale pentru un vorbitor nativ, ceea ce nu este întotdeauna benefic pentru începători. Acest aspect demonstrează că, deși modelul de limbaj posedă o competență lingvistică avansată și poate sprijini semnificativ procesul de învățare gramaticală, el întâmpină dificultăți în a adapta răspunsurile la nivelul cognitiv și lingvistic al studenților. Pentru a depăși această limitare, cercetătorii au reluat experimentul, introducând explicit în conversație constrângerea „pentru începători”. ChatGPT și-a îmbunătățit performanța în trei dintre scenarii, însă în altele diferențele au rămas minime. În concluzie, studiul evidențiază că ChatGPT joacă un rol pozitiv și constructiv în sprijinirea învățării gramaticii și corectării propozițiilor, fără a putea substitui, însă, judecata pedagogică și adaptabilitatea profesorului uman.

Observăm că literatura internațională confirmă că ChatGPT are un potențial real ca instrument de corectare gramaticală, îmbinând competența formală de recunoaștere a erorilor cu o coerență discursivă apropiată de cea umană. Totuși, eficiența sa depinde semnificativ de specificul lingvistic al fiecărei limbi. În acest context, lucrarea de față își propune să investigheze modul în care ChatGPT respectă și aplică normele ortografice, morfologice și de punctuație ale limbii române, în conformitate cu lucrările normative de referință: *Gramatica limbii române* (2005), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (2021) și *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație* (2024). Scopul principal al cercetării noastre este, cu alte cuvinte, de a determina în ce măsură ChatGPT poate fi un instrument

⁴ Although ChatGPT is not designed as grammar-checking software, its functionality allows it to be used as one.

⁵ ChatGPT produced results that were similar to those of experienced Chinese language teachers in correcting sentences in 7 different scenarios.

fiabil de corectare lingvistică în limba română, capabil să respecte exigențele normei academice. Totodată, lucrarea urmărește să evidențieze fenomenele de eroare sistemică și de interpretare eronată a regulilor, contribuind astfel la înțelegerea raportului dintre corectitudinea formală a producțiilor lingvistice generate de inteligența artificială și capacitatea acesteia de a raționa gramatical. Prin această perspectivă integratoare, cercetarea propune o reflecție asupra relației dintre inteligența artificială și norma lingvistică.

2. ChatGPT-5 vs normele ortografice, morfologice și de punctuație ale limbii române

Corpusul de analiză este alcătuit din enunțuri reprezentative, selectate în funcție de varietatea erorilor identificate (ortografice, morfologice și de punctuație) pentru a surprinde modul în care ChatGPT reacționează la fenomene lingvistice diferite. Cercetarea noastră se bazează, mai exact, pe următoarele cinci enunțuri⁶ care vor conține abateri de la norma literară a limbii române:

1. *Având certitudinea că palavrăgii aceștia nu te agreează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.*
2. *Fumuriile acvarii care v-i le-am împrumutat săptămâna trecută i-i le-ați dat verișorului vostru ieșan sau încă-s la voi?!*
3. *Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, or să creadă că și tu nu-ți mai suporti șefii, niște ditamai bărbați, adunați de prin căminuri deocheate.*
4. *Ce ghidușii ai făcut amice că m-i s-a adus la cunoștință că băntuiești în continuu pe coridoarele vechei tale instituții?!*
5. *După ce gătiți, e bine ca să deschideți geamurile să nu miroase toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.*

Pentru fiecare enunț, sistemul a fost instruit, printr-un prompt standardizat, să ofere atât varianta corectată, cât și o justificare explicită a regulilor gramaticale aplicate. Această formulare unitară a instrucțiunii – „Transcrie corect următorul enunț, apoi explică regulile gramaticale aplicate” – a permis obținerea unui set comparabil de rezultate și evaluarea obiectivă a coerenței răspunsurilor generate:

---

⁶ Enunțurile selectate sunt preluate de la Diana-Maria Roman, *Teste de limba română (greșeli de scriere, punctuație și morfosintaxă, cu scurte comentarii)*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2017, p. 10. Utilizarea acestei surse se justifică prin terminologia sa riguroasă și caracterul său normativ, care o recomandă drept bază adecvată pentru o analiză comparativă între corectura umană și cea automată.

Nr.	Enunț inițial	VARIANTĂ ChatGPT-5	VARIANTĂ UMANĂ ⁷
1.	Având certitudinea că <u>palavragii</u> aceștia nu te <u>agrează</u> , <u>și-aș</u> sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.	Având certitudinea că <u>palavragii</u> aceștia nu te <u>agrează</u> , <u>și-aș</u> sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.	Având certitudinea că <u>palavragi</u> aceștia nu te <u>agreează</u> , <u>și-aș</u> sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.
2.	Fumuriile acvarii <u>care v-i</u> le-am împrumutat săptămâna trecută <u>i-i</u> le-ați dat verișorului vostru <u>ieșan</u> sau încă-s la voi?!	<u>Fumurii</u> acvarii <u>care</u> vi le-am împrumutat săptămâna trecută, <u>vi</u> le-ați dat verișorului vostru <u>ieșean</u> sau încă sunt la voi?!	Fumuriile acvarii pe care vi le-am împrumutat săptămâna trecută i le-ați dat verișorului vostru <u>ieșean</u> sau încă-s la voi?!
3.	Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai <u>aceiași</u> părere, <u>or să creadă</u> că și tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai <u>bărbați</u> , adunați de prin <u>căminuri</u> deocheate.	Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, <u>or să creadă</u> că nici tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai <u>bărbați</u> , adunați de prin cămine deocheate.	Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, o să creadă că nici tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai bărbații , adunați de prin cămine deocheate.
4.	Ce ghidușii ai făcut <u>amice</u> că <u>m-i</u> s-a adus la cunoștință că <u>bântuiești în</u> <u>continuu</u> pe coridoarele <u>vechei</u> tale instituții?!	Ce ghidușii ai făcut amice, că mi s-a adus la cunoștință că <u>bântuiești</u> încontinuu pe coridoarele vechii tale instituții?!	Ce ghidușii ai făcut, amice, că mi s-a adus la cunoștință că bântui încontinuu pe coridoarele vechii tale instituții?!
5.	După ce gătiți, <u>e bine ca să</u> deschideți	După ce gătiți, e bine să deschideți geamurile, să nu	După ce gătiți, e bine să deschideți geamurile să nu

⁷ Corectarea fiecărui enunț îi aparține autoarei Diana-Maria Roman (Roman, 2017: 39-45), însă am verificat constant explicațiile autoarei cu normele actuale, revenind la *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (2021) și la *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație* (2024), lucrări apărute ulterior, pentru a ne asigura că indicațiile din lucrarea-sursă corespund regulilor academice aflate în vigoare.

	<i>geamurile <u>să nu miroase</u> toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.</i>	<i>miroasă toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.</i>	<i>miroasă toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.</i>
--	---	--	--

În cazul sistemelor de inteligență artificială generativă, precum ChatGPT, procesul de corectare a textelor se realizează prin predicții probabilistice bazate pe modele lingvistice antrenate pe corpusuri de mari dimensiuni. Aceste modele nu operează cu reprezentări conceptuale ale categoriilor gramaticale, ci cu relații de coocurență între forme lexicale. Din această cauză, explicațiile oferite de ChatGPT pot reproduce terminologia specifică gramaticii normative, însă fără o înțelegere reală a statutului morfologic sau sintactic al termenilor utilizați. Rezultatul este o aparentă corectitudine formală, însoțită uneori de justificări incoerente, redundante sau contradictorii, fenomen denumit în literatura de specialitate *halucinație lingvistică*.

Pentru a evalua validitatea explicațiilor generate, analiza noastră urmărește atât conformitatea cu regulile academice, cât și fidelitatea conceptuală față de logica gramaticală internă a limbii române. Din perspectivă metodologică, sunt avute în vedere trei criterii:

- exactitatea identificării fenomenului gramatical (recunoașterea tipului de eroare și a categoriei implicate);
- corectitudinea aplicării regulii (dacă modelul propune soluția normativă corespunzătoare);
- relevanța explicației (gradul în care justificarea reflectă o înțelegere corectă a mecanismului gramatical).

Prin urmare, scopul nu este doar de a determina dacă ChatGPT „știe” regula, ci de a observa cum o explică, dacă recurge la definiții adecvate, dacă stabilește corect relațiile de acord, regim sau articulare și dacă evită confuziile. Astfel, fiecare răspuns generat de către chatbot trebuie confruntat cu varianta corectată de un specialist uman și validat conform lucrărilor de referință – *Gramatica limbii române* (2005), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (2021) și *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație* (2024). Această analiză de tip calitativ-comparativ permite o examinare nuanțată a competenței gramaticale artificiale, oferind o perspectivă complexă asupra modului în care un model statistic (antrenat pe corpusuri textuale generaliste, fără competență metalingvistică autentică) poate imita raționamentul gramatical uman. Analiza explicațiilor furnizate de ChatGPT are la bază premisa că acuratețea unei corecturi lingvistice nu depinde exclusiv de forma finală a enunțului, ci și de coerența raționamentului care o justifică. În contextul procesării automate a limbii, corectitudinea formală poate fi atinsă prin recunoaștere statistică a tiparelor, însă competența metalingvistică (înțeleasă ca abilitate de a

interpreta și argumenta aplicarea regulilor gramaticale) presupune un nivel superior de abstractizare, specific exclusiv vorbitorului uman. Analiza comparativă a fiecărui enunț oferă o imagine detaliată asupra capacității modelului de a transpune cunoașterea normativă în raționament explicativ, relevând diferența fundamentală dintre *corectura algoritmică* și *argumentarea lingvistică propriu-zisă*.

Primul enunț oferit lui ChatGPT spre corectare conține două greșeli:

<i>Enunț inițial</i>	<i>Varianta ChatGPT</i>	<i>Varianta umană</i>
<i>Având certitudinea că palavragii aceștia nu te agrează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.</i>	<i>Având certitudinea că palavragii aceștia nu te agrează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.</i>	<i>Având certitudinea că palavragi aceștia nu te agrează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.</i>

La analiza acestui enunț, ChatGPT nu a semnalat nicio abatere de la norma limbii române, considerându-l corect. În consecință, sistemul a oferit o explicație justificativă a formei utilizate, detaliind de ce structurile lingvistice din enunț ar fi corecte: „Pluralul substantivului *palavragiu* se formează cu *-ii*; primul *i* face parte din rădăcina, iar al doilea din desinența de plural. Acordul se face cu pronumele *aceștia*.” ChatGPT evidențiază aspectul morfologic general al pluralizării substantivelor masculine terminate în *-iu*, precizând că pluralul se formează prin adăugarea terminației *-ii* (*palavragiu* → *palavragii*), „conform regulii aplicabile și altor cuvinte de același tip, precum *refugiu* → *refugii* sau *târziu* → *târzii*”. În explicarea regulii formării pluralului substantivelor masculine terminate în *-iu*, sistemul a oferit un exemplu eronat: *târziu* → *târzii*. *Târziu* nu este substantiv, forma *târzii* fiind un plural adjectival. Într-adevăr, primul *i* face parte din radicalul substantivului *palavragiu* și cel de-al doilea *i* reprezintă desinența de plural (*palavragii*), însă ce nu „știe” chatbotul este că „un substantiv comun antepus unui adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere apare determinat definit: *fata aceasta*, spre deosebire de situațiile antepunerii adjectivului demonstrativ substantivului: *această fată* (GBLR, 2016, p. 134). Astfel, cel de-al treilea *i* este expresia articolului determinativ definit” (Roman, 2017: 39).

De asemenea, ChatGPT acceptă că „nu te *agrează*” este forma corectă deoarece are sufixul verbal *-ează*, specific verbelor de conjugarea I cu *-ez*. Din nou, chatbotul aplică parțial o regulă gramaticală, omițând faptul că „în limba română, la unele verbe de conjugarea I, cele care au radicalul (rădăcina) cu finala vocalică *-e-*, acolo unde apare sufixul gramatical *-ez*, la indicativ, conjunctiv prezent și imperativ, forma verbală se scrie cu doi *e*, deoarece primul *e* face parte din radical

(rădăcină), cel de-al doilea face parte din structura sufixului gramatical” (Roman, 2017: 39). Deci, ChatGPT nu a fost capabil să corecteze niciuna dintre cele două greșeli.

🏠 > ChatGPT 5 ▾

Transcrie corect următorul enunț, apoi explică regulile gramaticale aplicate: Având certitudinea că palavragii aceștia nu te agrează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.

✅ Formă corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021):

Având certitudinea că palavragii aceștia nu te agrează, ți-aș sugera să-ți vezi de treabă și să nu-i mai enervezi.

Imaginea 1

În enunțul al doilea sunt patru greșeli:

Enunț inițial	Varianta ChatGPT	Varianta umană
<i>Fumuriile acvarii care v-i le-am împrumutat săptămâna trecută i-i le-ați dat verișorului vostru ieșan sau încă-s la voi?!</i>	<i>Fumurii acvarii care vi le-am împrumutat săptămâna trecută, vi le-ați dat verișorului vostru ieșean sau încă sunt la voi?!</i>	<i>Fumuriile acvarii pe care vi le-am împrumutat săptămâna trecută i le-ați dat verișorului vostru ieșean sau încă-s la voi?!</i>

„Fumurii, nu *fumuriile*” este răspunsul generat de chatbot. Explicația oferită de ChatGPT pentru forma *fumurii* (*acvarii*) pornește de la identificarea adjectivului *fumuriu*. Sistemul precizează că adjectivul trebuie să se acorde în gen, număr și caz cu substantivul *acvarii*, „un substantiv neutru al cărui plural are aceeași formă ca la masculin”. Astfel, varianta considerată corectă este *fumurii acvarii*, întrucât ambele elemente sunt la plural. Forma *fumuriile* este considerată greșită „*fumuriile* ar fi o formă greșită, prin confuzie cu un substantiv articulat”, ceea ce este o halucinație a chatbotului. *Fumuriile* nu este un substantiv articulat, așa cum crede ChatGPT, ci un adjectiv care apare articulat atunci când este antepus unui substantiv-subiect. Apoi, ChatGPT nu identifică absența flectivului *pe* înaintea relativului *care*, pronume cu două roluri esențiale: la nivel interpropozițional, introduce propoziția subordonată atributivă, iar la nivel intrapropozițional, funcționează ca element morfosintactic autonom. „Când are funcție sintactică de complement direct este însoțit de flectivul *pe* întotdeauna, indiferent dacă substituie un substantiv personal sau non-personal (GBLR, 2016, p. 172). Verbul *a împrumuta* este unul tranzitiv, tranzitivitatea fiind confirmată de apariția pronumelui personal propriu-zis, formă neaccentuată, conjunctă, plural, neutru, în Ac, *le-*” (Roman, 2017: 40). ChatGPT

explică în mod corect că forma *vi* reprezintă un pronume personal în dativ, plural (*vouă*), motiv pentru care structura corectă este „*vi (le-am împrumutat)*”. Sistemul extinde în mod greșit utilizarea pronumelui *vi* pe poziția unui complement indirect dublant al unui substantiv comun, deci dublarea este posibilă numai printr-o formă de persoana a III-a: verișorului → *lui (i)*.

Chatbotul își dovedește „abilitățile” lingvistice în scrierea corectă a adjectivului *ieșean*, care, după cum menționează și sistemul, este derivat din *Iași*, cu sufixul *-ean*. Într-adevăr, sufixul de apartenență locală *-ean* se scrie și se pronunță cu *e* după consoane, inclusiv *j, s, f, z, v*. Prin urmare, sistemul a corectat două greșeli și a considerat corect enunțul având încă trei greșeli.

☰ > ChatGPT 5 ▾

Transcrie corect următorul enunț, apoi explică regulile gramaticale aplicate: Fumuriile acvarii care v-i le-am împrumutat săptămâna trecută i-i le-ați dat verișorului vostru ieșan sau încă-s la voi?!

✅ Formă corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021):

Fumurii acvarii care vi le-am împrumutat săptămâna trecută, vi le-ați dat verișorului vostru ieșean sau încă sunt la voi?!

Imaginea 2

Cinci greșeli sunt cuprinse în următorul enunț propus:

<i>Enunț inițial</i>	<i>Varianta ChatGPT</i>	<i>Varianta umană</i>
<i>Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceiași părere, or să creadă că și tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai bărbați, adunați de prin căminuri deocheate.</i>	<i>Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, or să creadă că și tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai bărbați, adunați de prin cămine deocheate.</i>	<i>Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, o să creadă că nici tu nu-ți mai suportă șefii, niște ditamai bărbații, adunați de prin cămine deocheate.</i>

ChatGPT identifică și corectează dezacordul din secvența *aceiași părere*, indicând forma normativă *aceeași*. Sistemul explică faptul că termenul provine din pronumele demonstrativ *acela*, de la care se formează femininul singular *aceea*, urmat de sufixul de identitate *-și*. Întrucât substantivul *părere* este feminin singular, pronumele de întărire trebuie, la rândul său, să fie la feminin singular, rezultând construcția corectă *aceeași părere*. ChatGPT subliniază, de asemenea, că forma *aceiași* este specifică masculinului plural, putând apărea doar în

combinații de tipul *aceiași oameni*. În concluzie, explicația, evidențiază regula de acord: pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ de identitate (*același, aceeași, aceiași, aceleași*) se acordă în gen și număr cu substantivul determinat. Considerăm că utilă ar fi menționarea identității sonore a demonstrativului de identitate feminin singular cu cel de masculin plural, adică rostim *ia* chiar și atunci când scrierea este cu *ea*: *aceeași fată*, dar *aceiași oameni*. În continuare, sistemul trece peste corectarea indicativului viitor colocvial, din a cărui structură fac parte auxiliarul invariabil *o* și conjunctivul prezent al verbului de conjugat. Apoi, chatbotul nu recunoaște prezența obligatorie a semiadverbului negativ *nici* înaintea formei negative a verbului, „pentru a respecta dubla negație specifică limbii române” (Roman, 2017: 41). Greșit, adică fără articol hotărât, este redat și substantivul comun postpuse adjectivului propriu-zis *ditamai*.

☰ > ChatGPT 5 ▾

Transcrie corect următorul enunț, apoi explică regulile gramaticale aplicate: Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, or să creadă că și tu nu-ți mai suportți șefii, niște ditamai bărbați, adunați de prin căminuri deocheate.

✅ Formă corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021):

Dacă le vei spune lui Vlad și lui Andrei că și tu ai aceeași părere, or să creadă că și tu nu-ți mai suportți șefii, niște ditamai bărbați, adunați de prin cămine deocheate.

Imaginea 3

Cel de-al patrulea enunț supus analizei conține cinci greșeli:

<i>Enunț inițial</i>	<i>Varianta ChatGPT</i>	<i>Varianta umană</i>
<i>Ce ghidușii ai făcut amice că m-i s-a adus la cunoștință că bântuiești în continuu pe coridoarele vechei tale instituții?!</i>	<i>Ce ghidușii ai făcut, amice, că mi s-a adus la cunoștință că bântuiești încontinuu pe coridoarele vechii tale instituții?!</i>	<i>Ce ghidușii ai făcut, amice, că mi s-a adus la cunoștință că bântui încontinuu pe coridoarele vechii tale instituții?!</i>

Chatbotul izolează corect vocativul *amice* prin virgule, menționând că „vocativul substantivului amic (masculin, ‘prieten’) este *amice*” și că, în cazul substantivelor masculine terminate în consoană, vocativul se formează prin adăugarea terminației *-e* (*frate* → *frate!* / *amic* → *amice!*). De asemenea, acesta notează este o adresare directă. Explicația umană, în schimb, are un caracter mai analitic și se raportează explicit la nivel morfologic și sintactic, precizând că *amice* este un substantiv comun în cazul vocativ (V, singular) și că, „fiind intercalat în

structura enunțului, se izolează prin pereche de virgule” (Roman, 2017: 41). În continuare, ChatGPT exclude structura greșită *m-i s-a adus* și propune forma corectă *mi s-a adus*. Sistemul oferă o explicație funcțională, orientată spre uz: descompune construcția în elementele sale (*mi* = pronume personal, dativ de persoana I singular; *s-a* = pronume reflexiv + auxiliar al perfectului compus) și precizează regula practică potrivit căreia „cratima apare doar între *s* și *a*, nu între *mi* și *s-a*, iar pronumele neaccentuat *mi* se scrie legat de verbul auxiliar fără cratimă, dacă între ele nu se produce elidare”. Analiza umană abordează construcția dintr-o perspectivă morfologică riguroasă, clasificând forma *mi* drept „pronume personal propriu-zis, formă neaccentuată, neconjunctă, la dativ singular, persoana I” (Roman, 2017: 41). ChatGPT nu corectează forma greșită a verbului *a băntui*, explicând că „verbul *a băntui*, persoana a II-a singular, indicativ prezent: *tu băntuiești*”, ceea ce reprezintă o eroare gramaticală, forma corectă este *tu băntui* - un verb de conjugarea a IV-a, cu finala *-i*, precedată de *-u-*, „nu apare cu sufixul gramatical *-esc* la indicativ prezent” (Roman, 2017: 41). Observăm că ChatGPT oferă o interpretare greșită bazată pe analogie cu alte verbe terminate în *-i*; deși susține că redă „forma corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021)”, acest lucru nu se întâmplă. Privitor la distincția dintre formele *încontinuu* și *în continuu*, sistemul indică forma corectă *încontinuu* și formulează o explicație funcțională, axată pe sens și pe regula de uz: precizează că *încontinuu* este un adverb care înseamnă „neîncetat, fără oprire”, în timp ce *în continuu* reprezintă o îmbinare liberă cu valoare adverbială, de tip circumstanțial („în mod continuu”). Acesta rezumă regula ortografică printr-o formulare generală: „se scrie legat când are sens adverbial temporal (*neîntrerupt*)”. ChatGPT arată că substantivul *instituție* este feminin singular și că articolul hotărât de genitiv-dativ se exprimă prin terminația *-ii*, aplicată și adjectivului *vechi*. Într-adevăr, adjectivul *vechi* are două forme flexionare (*vechi*, *veche*), iar în acord cu substantivul feminin *instituții* (genitiv, singular) apare cu **formă articulată de genitiv-dativ**, „constituită din forma de plural, la care se adaugă articolul determinativ definit specific femininelor, la singular, GD: *vechi + i*” (Roman, 2017: 42).

☰ > ChatGPT 5 ▾

Transcrie corect următorul enunț, apoi explică regulile gramaticale aplicate: Ce ghiduşii ai făcut amice că m-i s-a adus la cunoştinţă că băntuieşti în continuu pe coridoarele vechi tale instituţii?!

✅ Formă corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021):

Ce ghiduşii ai făcut, amice, că mi s-a adus la cunoştinţă că băntuieşti încontinuu pe coridoarele vechii tale instituţii?!

Imaginea 4

Ultimul enunț supus corecturii cu ChatGPT are două greșeli:

Enunț inițial	Varianta ChatGPT	Varianta umană
După ce gătiți, <u>e bine</u> <u>ca să</u> deschideți geamurile <u>să nu</u> <u>miroase</u> toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.	După ce gătiți, e bine să deschideți geamurile, să nu miroase toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.	După ce gătiți, e bine să deschideți geamurile să nu miroasă toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.

Sistemul identifică ambele erori. Pentru prima greșeală, ChatGPT indică forma corectă *e bine să*, afirmând că „*e bine să* este construcția firească, iar *ca să* introduce în o propoziție finală (*pentru a*), iar nu o propoziție completivă subiectivă”. Sistemul mai adaugă faptul că „după expresii impersonale de tipul *e bine*, *e recomandat*, *e necesar*, *e indicat*, se folosește *să*, nu *ca să*”. Într-adevăr, subiectiva care urmează după o expresie verbală impersonală „în lipsa intercalărilor, trebuie introdusă prin *să*, nu *ca să*”; în absența intercalărilor, *ca să* poate introduce doar propoziții circumstanțiale. De asemenea, chatbotul identifică în mod corect forma de conjunctiv prezent, persoana a III-a singular a verbului *a miroși*: *să miroasă*.

ChatGPT 5

După ce gătiți, e bine ca să deschideți geamurile să nu miroase toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.

Formă corectă conform normelor actuale (DOOM3, 2021):

După ce gătiți, e bine să deschideți geamurile, ca să nu miroasă toată casa a mâncare, dar voi faceți cum vreți.

Imaginea 5

Analiza celor cinci enunțuri evidențiază o discrepanță semnificativă între competența corectivă formală a modelului ChatGPT și capacitatea sa de interpretare metalingvistică. Modelul reușește, în majoritatea cazurilor, să identifice și să corecteze erorile de suprafață (în special cele de ortografie și punctuație) demonstrând o eficiență ridicată în recunoașterea tiparelor lexicale. Cu toate acestea, în situațiile care implică fenomene morfologice complexe, acorduri gramaticale subtile sau relații sintactice dependente de context, sistemul întâmpină dificultăți majore. Explicațiile furnizate sunt adesea generale, incomplete sau afectate de confuzii de categorie gramaticală, ceea ce denotă lipsa unui

mecanism intern de raționament lingvistic. ChatGPT reușește să reproducă limbajul descriptiv al gramaticii normative, însă fără a integra principiile logice care guvernează structura limbii române. În consecință, modelul nu poate justifica în mod consecvent deciziile sale de corectare, ci doar le însoțește de raționamente aproximative, extrase probabilistic din corpusul său de antrenare. Această limitare confirmă natura *asociativă* și *probabilistă* a inteligenței artificiale generative, care mimează competența lingvistică fără a o deține propriu-zis. Rezultatele obținute subliniază, astfel, nevoia unei abordări prudente în utilizarea modelelor AI ca instrumente de verificare gramaticală pentru limba română. Deși ChatGPT oferă o bază utilă pentru exerciții de autocorectare și pentru învățarea asistată a normei, validarea explicațiilor sale necesită, în mod obligatoriu, intervenția unui specialist uman. Rezultatele obținute în urma experimentului au permis identificarea principalelor tipuri de reacții lingvistice manifestate de modelul ChatGPT în raport cu normele gramaticale ale limbii române. Analiza comparativă între varianta automată și cea umană a relevat o performanță inegală, oscilând între corecturi perfect conforme cu norma și erori de interpretare cauzate de generalizarea excesivă a regulilor.

Din cele cinci enunțuri testate, ChatGPT a reușit să corecteze integral doar un singur enunț, să realizeze corecturi parțiale în trei cazuri și să ofere o corectură complet eronată într-un caz. Acest rezultat indică o acuratețe formală de aproximativ **60%**, dar o acuratețe explicativă semnificativ mai redusă, estimată la **sub 40%**, dacă se ia în considerare validitatea justificărilor gramaticale furnizate. Din punct de vedere tipologic, sistemul a demonstrat o **eficiență crescută în corectarea abaterilor ortografice**, dar a prezentat **deficiențe evidente în domeniul morfologiei flexionare și al sintaxei**. Dificultățile majore s-au înregistrat în următoarele arii:

- acordul dintre substantiv și adjectiv în contextul demonstrativului de identitate (ex. *aceiași părere* → *aceeași părere*);
- articularea substantivelor antepuse adjectivului demonstrativ (*palavragiilor aceștia*);
- recunoașterea necesității flectivului *pe* înaintea pronumelui relativ cu funcție de complement direct;
- aplicarea dublei negații (*nici... nu*) și utilizarea formelor verbale colocviale (*or să creadă* în loc de *o să creadă*).

În ceea ce privește calitatea explicațiilor gramaticale, ChatGPT tinde să reproducă definiții sau exemple standard, preluate probabil din surse didactice, fără a distinge între categoriile gramaticale implicate. Spre exemplu, sistemul identifică corect regula de formare a pluralului pentru *palavragiu* → *palavragii*, dar oferă, ca justificare, exemplul *târziu* → *târzii*, confundând un substantiv cu un adjectiv. Aceste confuzii

demonstrează caracterul asimilativ, nu deductiv, al raționamentului său lingvistic: modelul nu înțelege structura gramaticală, ci o reproduce pe baza frecvenței aparițiilor. Totuși, trebuie remarcat faptul că ChatGPT manifestă o consistență terminologică remarcabilă, utilizând conceptele lingvistice corecte (radical, sufix, desinență, acord, articol hotărât), ceea ce îl diferențiază de alte instrumente automate de corectare. Această caracteristică îl recomandă ca instrument didactic auxiliar, util pentru verificarea rapidă a unor forme lingvistice de bază, cu condiția ca explicațiile sale să fie interpretate critic de către utilizator.

În ansamblu, discuția evidențiază faptul că performanța ChatGPT în aplicarea normelor limbii române se situează la un nivel intermediar: sistemul corectează, dar nu explică în mod consistent sau explică, dar fără garanția corectitudinii. Această disonanță între competența formală și cea explicativă delimitează clar limitele actuale ale inteligenței artificiale în domeniul lingvisticii normative și deschide perspectiva unor cercetări viitoare dedicate optimizării interfeței dintre analiza statistică și raționamentul gramatical propriu-zis.

Concluzie

Cercetarea de față demonstrează că performanța modelului de limbaj ChatGPT în aplicarea normelor ortografice, morfologice și de punctuație ale limbii române este una parțial satisfăcătoare, cu rezultate semnificativ mai bune în zona corecturilor de suprafață decât în domeniul analizei metalingvistice. De multe ori, modelul se dovedește eficient în identificarea și remedierea erorilor de natură ortografică și de punctuație, însă este instabil în interpretarea și explicarea fenomenelor morfologice și sintactice complexe. Analiza comparativă dintre varianta ChatGPT și cea propusă de specialistul uman pune în lumină faptul că deși sistemul poate reproduce norma literară în cazurile standardizate, acesta întâmpină dificultăți atunci când necesită raționament logic și înțelegerea contextuală a regulilor. Explicațiile gramaticale furnizate de model, adesea coerente la nivel formal, nu sunt întotdeauna corecte din punct de vedere teoretic, fapt ce confirmă caracterul probabilist al raționamentului său lingvistic. În mod frecvent, ChatGPT înlocuiește înțelegerea reală a normei cu o aproximare bazată pe frecvența asocierilor lexicale, fenomen specific procesării automate a limbajului natural.

În plan teoretic, cercetarea confirmă că inteligența artificială de tip generativ nu deține o competență lingvistică autentică, ci doar o capacitate de simulare a acesteia. Această constatare deschide direcții viitoare de cercetare privind adaptarea modelelor de limbaj la specificul gramatical al limbilor flexionare, precum româna, și integrarea unor componente metalingvistice explicite în arhitectura lor. Prin urmare, ChatGPT nu trebuie perceput ca un substitut al expertizei lingvistice,

limitele sale actuale confirmând, în mod paradoxal, valoarea competenței umane și necesitatea discernământului lingvistic al vorbitorului.

REFERINȚE:

*** Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* [DOOM 3], ediția a treia revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2021.

*** Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române* [GALR], ediția a III-a, București, Editura Academiei Române, 2005.

*** Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica de bază a limbii române* [GBLR], București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

*** Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2024.

Adăscăliței, Adrian, *Introducere în utilizarea inteligenței artificiale în educație: STEAM – predare, învățare și atestare*, Iași, Editura Polirom, 2025.

Roman, Diana-Maria, *Teste de limba română (greșeli de scriere, punctuație și morfosintaxă, cu scurte comentarii)*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2017.

Schmidt-Fajlik, R. *ChatGPT as a Grammar Checker for Japanese English Language Learners: A Comparison with Grammarly and ProWritingAid*, în „AsiaCALL Online Journal”, 14(1), 2023, p. 103-116, disponibil pe <https://asiacall-acoj.org/index.php/journal/article/view/29/16>, accesat la 22.10.2025.

Wu, X., et al., *ChatGPT or Grammarly? Evaluating ChatGPT on Grammatical Error Correction Benchmark*, DOI: 10.48550/arXiv.2303.13648, disponibil pe https://www.researchgate.net/publication/369231936_ChatGPT_or_Grammarly_Evaluating_ChatGPT_on_Grammatical_Error_Correction_Benchmark, accesat la 22.10.2025.